Filatelistengroep

Het Baltische Gebied

Opgericht 9 oktober 1982

POSTAGENTSCHAPPEN BIJ DISTRICTSBESTUREN IN ESTLAND AAN HET BEGIN VAN DE 20ste EEUW

Alexander Epstein

De vestiging van de eerste postagentschappen bij districtsbesturen (volostnoje pravlenije in het Russisch) in het Russische keizerrijk vond plaats op grond van een besluit van de Staatsraad in juni 1894.

Tegelijkertijd werden ook voorlopige bepalingen voor het functioneren ervan gepubliceerd. De agentschappen waren bedoeld voor gebieden waar zemstvo's ontbraken, zoals in de uitgestrekte, zeer dun bevolkte gebieden in Siberië.
De vastgestelde bepalingen voorzagen slechts in de verkoop van postzegels en briefkaarten en de aanname en uitgave van gewone post.

In 1899 mochten deze postagentschappen ook aangetekende post behandelen en op 24 januari 1900 werden nieuwe voorlopige bepalingen vastgesteld. Daarbij werden de postagentschappen bij districtsbesturen gelijkgesteld aan die op treinstations en -haltes, postkoetsstations en de latere private postagentschappen in winkels. Ze vielen alle onder de algemene benaming "hulppostagentschap" (*vspomogatelnyj potsjtovyj poenkt)*).
In 1910 werden voor deze hulppostagentschappen nieuwe bepalingen vastgesteld waardoor ze alle soorten post mochten behandelen.
In tegenstelling tot de staatspostkantoren en –bijkantoren die bemand werden door staatsbeambten, werkten op de postagentschappen bij de districtsbesturen eigen klerken.
Wel betaalde de staatspost aan de districtsbesturen jaarlijks 100 roebel en dekte daarnaast ook enige andere kosten.

In de Baltische gouvernementen waren geen zemstvo's en, als gevolg, ook geen lokale postdiensten. In het district Wenden functioneerde weliswaar een lokale postdienst, maar dat was geen zemstvopost.

Afb. 1 bij tabel 2*(85 %)*

Afb.2 bij tabel 2*(85 %)*

Omdat het netwerk van de staatspost in de Baltische gebieden relatief dicht was in vergelijking met andere delen van het Russische rijk, was er op districtsniveau (*oejezd),* geen behoefte aan lokale postdiensten. Behalve in de districtshoofdsteden functioneerden in vele andere plaatsen in de districten staatspostkantoren of -bijkantoren.

Op het lagere districtsniveau lag de situatie anders en juist daar zouden de semi-postagentschappen een rol kunnen spelen. Estland, dat toen het gouvernement Estland en het noorden van het gouvernement Lijfland omvatte, behoorde op dit gebied tot de meest ontwikkelde delen van het Rijk. Uit tabel 1 blijkt dat vooral te gelden voor het gouvernement Estland.

Tabel 1.

Gouvernement Jaar	Estland	Lijfland
1902	7	-
1903	7	-
1904	9	-
1905	9	-
1906	9	-
1907	9	-
1908	9	-
1909	10	-
1910	13	3
1911	19	5
1912	20	7
1913	24	7
1914	31	6
1915	31	6
1916	1	1

In tabel 2 staan de belangrijkste gegevens van deze postagentschappen op het platteland .
Bij vergelijking van beide tabellen valt op dat tot 1917 alle agentschappen in Lijfland gelegen waren in het noordelijke (Estlandse) deel.

Tabel 2.

District	**Periode van funtioneren**	**Type stempel**	**Gebruiks-periode**	**Opmerking**	**Afb.**
ВАКСКОЕ Wack (Wesenberg, Estland)	1913.11-1915.12.31	I IIa	1913-1915		1
ВАНАМОЙЗСКОЕ Wanamois (Hapsal, Estland	1914.08-1915.12.31	Niet waargenomen		Vervangen door staatspostkantoor	
ВЕЛЛАСКОЕ Wella (Pernov, Lijfland)	1912.10.26-1914.06	 IIa	1913-1914		
ВЕЛЬЦСКОЕ Weltz (Hapsal, Lijfland)	1910.12-1915.12.31	I IIa	1911-1915		2
ВЕРИОРСКОЕ Werior (Werro, Lijfland)	1913.11-1915.12.31	 IIa	1913-1916	Vervangen door staatspostkantoor	3
ВИХТЕРПАЛЬСКОЕ Wichterpal (Reval, Estland)	1910.12.13-1916.01.03	 IIa	1910-1916	Vervangen door staatspostkantoor	4

ВОРМСКОЕ Worms (Hapsal, Estland)	1911.02-1915.12.31	 IIa	1911-1915	Vervangen door staatspostkantoor	5
ВОТИВЕРСКОЕ Wotigfer (Jurjew, Lijfland)	1910.04-1914.01.31	 IIa	1910-1914	Vervangen door staatspostkantoor	6
ЕРВАКАНТСКОЕ Jerwakant (Reval, Estland)	1914.03-1915.12.31	 IIa	1914-1916	Vervangen door staatspostkantoor	7
ЕРДЕНСКОЕ Jerden (Revak, Estland)	1902(?)-1910.06	Geen stempel		Behandelde alleen gewone post. Staatspostkantoor geopend in 1916	
ИЗАКСКОЕ Isack (Wesenberf, Estland)	1902.07.01-1915.12.31	 I	1904-1907	Vervangen door staatpostkantoor	
		 IIa	1912-1916		8
ИЗЕНГОФСКОЕ (Wesenberg, Estland)	1909.04-1915.12.31	 IIa	1910-1913	Vervangen door staatspostkantoor	9
КАВАСТСКОЕ Kawast (Jurjew, Lijfland)	1910.12.07-1915.12.31	 IIa	1911-1916	Vervangen door staatspostkantoor	10
КИРНА-КОГАТСКОЕ Kirna-Kogat (Reval, Estland)	1914.10-1915.12.31	 IIa	1915-1916	Vervangen door staatspostkantoor	11
КОЛКСКОЕ Kolk (Reval, Estland)	1902.08.20-1915.12.31	 I	1904-1910	Vervangen door staatspostkantoor	12
		 IIa	1910-1915		13

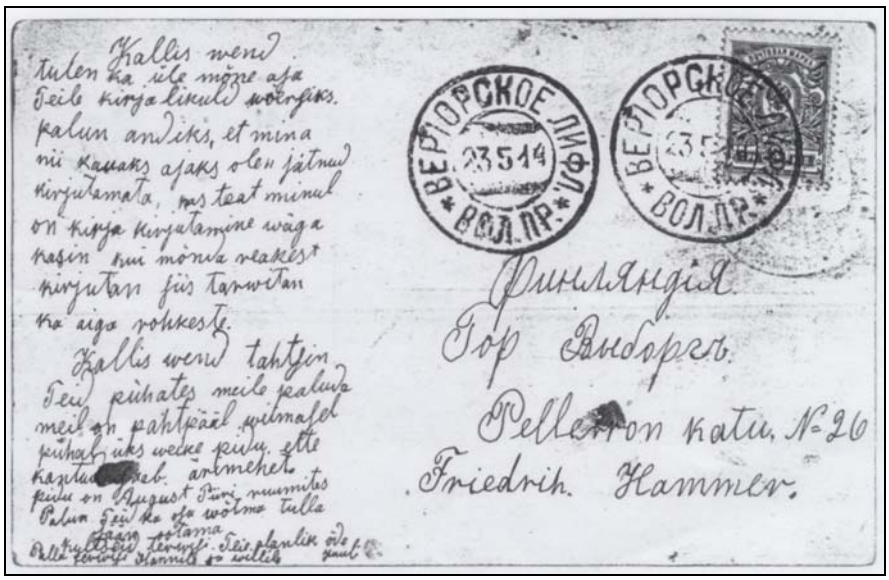

Afb. 3a bij tabel 2(85 %)

Afb. 3b (100 %)

Afb. 4 bij tabel 2(83 %)

Afb. 5 bij tabel 2(81 %)

КУРКЮЛЬСКОЕ Kurküll (Wesenberg, Estland)	1910.12.16-1915.12.31	 IIa	1911-1915		14
ЛАЙМЯЛЬСКОЕ Laimjal (Oesel. Lijfland)	1911.12-1915.12.31	 IIa	1912-1916	Vervangen door staatspostkantoor	15
ЛАЙСКОЕ Lais (Jurjew, Lijfland	1910.07-?	 IIa	1910-1916	Behandelde gewone en aangetekende post	16
ЛУГГЕНГУЗЕНЪ Luggengusen (Wesenberg, Estland	1913-1915.12.31	 IIb	1913-1916	Vervangen door staatspostkantoor	17
МАССАУСКОЕ Massau (Hapsal, Estland	1911.05-1915.12.31	 IIa	1912-1916		18
МЕНТАКСКОЕ Mentak (Wesenberg, Estland)	1914.01-1915.12.31	Niet beschikbaar IIa (?)	1915	Vervangen door staatspostkantoor	
НЕВЕСКОЕ Newe (Reval, Estland)	1902.08.20-1915.12.31	 I	1905-1909	Vervangen door staatspostkantoor	
		 IIa	1910-1916		19
ОРЕНСКОЕ Orenhof (Pernov, Lijfland)	1912.11-1915.12.31	 IIa	1912-1915	Vervangen door staatspostkantoot in Kabli	20
ОРОСКОЕ Orro (Hapsal, Estland)	1904.05-1916.03.31	Geen stempel		Behandelde alleen gewone post	
ПАДЕНОРМСКОЕ Padenorm (Hapsal, Estland)	1904.09-1915.12.31	 IIa	1904-1916	Vervangen door staatspostkantoor	21
ПАДИССКОЕ Padis (Hapsal, Estand)	1914.12-1916.01.06	 IIa	1915-1916	Vervangen door staatspostkantoor	22

Afb. 6 bij tabel 2(86 %)

Afb. 7 bij tabel 2(83 %)

Afb. 8 bij tabel 2(85 %)

ПАСТФЕРСКОЕ Pastfer (Wesenberg, Estland)	1911.08-1915.12.31	 IIa	1912-1915		23
ПАТЦАЛЬСКОЕ Patzal (Hapsal, Estland)	1902.07.01-1915.12.31	 I	1905-1916	Vervangen door staatspostkantoor	24
ПАШЛЕПСКОЕ Paschlep (Hapsal, Estland)	1902.07.01-1915.12.31	 I	1902-1913	Vervangen door staatspostkantoor	25
		 IIa	1912-1916		26
ПЕННИНГБІЙСКОЕ Penningby (Reval, Estland)	1914.10-1915.12.31	 IIa	1914-1916	Vervangen door staatspostkantoor	27
РАЗИКСКОЕ Rasik (Reval, Estland)	1914.08-1915.12.31	 IIa	1914-1916	Vervangen door staatspostkantoor	28
С.-МАРТЕНСКОЕ St. Martens (Hapsal, Estland)	1910.12.16-1915.12.31	 IIa	1911-1916	Vervangen door staatspostkantoor	29
САУЛЕПСКОЕ Saulep (Hapsal, Estland)	1902.07-1915.12.31	 I	1905-1916	Vervangen door staatspostkantoor	30
СООСАРСКОЕ Soosar (Fellin, Lijfland)	1911.12-1915.12.31	 IIa	1914-1915		31
ТАЙБЕЛЬСКОЕ Taibel (Hapsal, Estland)	1911.08-1915.12.31	 IIa	1912-1916	Vervangen door staatspostkantoor	32
ФЕЛЬКСКОЕ Felcks (Hapsal, Estland)	1912.05.01-1915.12.31	 IIa	1913-1915	Vervangen door staatspostkantoor in Welis	33

Afb. 9 bij tabel 2(82 %)

Afb. 10 bij tabel 2(82 %)

Afb. 11 bij tabel 2(85 %)

ФИКЕЛЬСКОЕ Fickel (Hapsal, Estland)	1911.07-1915.12.31	 IIa	1913-1916	Vervangen door staatspostkantoor	34
ФРИДРИХСГОФСКОЕ Friedrichshof (Reval, Estland)	1911.08-1915.12.31 1916.05-?	 IIa	1912-1917		35
ЧУДЛЕЙГСКОЕ Tschudleig (Wesenberg, Estland)	1913.12-1915.12.31	 IIa	1916	Vervangen door staatspostkantoor	36
ШВАРЦЕНСКОЕ Schwarzen (Reval; Estland)	1913.09-1915.12.31	 IIa	1914-1915	Vervangen door staatspostkantoor	37

Opmerking bij de stempeltypen: I – enkelrond met de datum in de vorm van een kruis, II – dubbelrond met datumbrug: IIa – afkorting onderin ВОЛ. ПР (VOLostnoje PRavlenije) en IIb – afkorting onderin ВСП. ПОЧТ. П (VSPomogatelnyj POTSJTovyj Poenkt).

Uit tabel 2 kan ook worden opgemaakt dat niet ieder district in beide gouvernementen beschikte over postagentschappen bij districtsbesturen. In het gouvernement Estland bevonden ze zich in de districten Reval, Hapsal en Vesenberg, maar niet in het vierde district Veissenstein. De weinige agentschappen in het gouvernement Lijfland lagen in de districten Jurjev, Pernov, Fellinn en Oesel, maar niet in het district Valk en, zeker vóór 1914, ook niet in het Letse deel van het gouvernement.

De postagentschappen die slechts gewone post behandelden beschikten, enige uitzonderingen daargelaten, niet over dagtekeningstempels. De postagentschappen waar men ook terecht kon voor aangetekende post en andere diensten, beschikten niet alleen over een standaard dagtekeningstempel, maar ook over een strafportstempel ***(afb. 6 en 38)***, lakstempels voor geldbrieven en een stempel of strookjes voor aangetekende brieven en voor brieven met aangegeven waarde ***(afb.1b)***.

Voor het stempelen werd zwarte inkt gebruikt, maar ook andere kleuren zijn bekend, zoals paars (Kolk, Padenorm, Penningby, Pastfer).

Het overgrote deel van de postagentschappen, zoals opgenomen in tabel 2, functioneerde tot eind 1915 en werd op dat moment vervangen door kantoren van de staatspost. Dit hield verband met een flinke toename van de hoeveelheid post, tijdens de Eerste Wereldoorlog verzonden door gemobiliseerde soldaten. Gedurende de eerste maanden werden op de kantoren nog de stempels en andere materialen en formulieren van de voormalige postagentschappen gebruikt. Het enige postagentschap dat overbleef (Lais) werd na vier maanden samengevoegd met dat van Friedrichshof. Dit agentschap werd in 1916 opnieuw geopend en tenslotte in 1917 of begin 1918 definitief gesloten. De exacte sluitingsdatum is onbekend.

Deze postagentschappen functioneerden slechts in een klein deel van de in Estland bestaande districten, namelijk in 21 van de 130. Toch zijn er aanwijzingen dat ook bij enige andere districtsbesturen af en toe post werd behandeld, hoewel daar geen officieel postagentschap aanwezig was. Als voorbeeld de briefkaart van afbeelding 39. Als aankomststempel werd in Talli in het district Pernov een rubberstempel van het districtsbestuur gebruikt.

Een ander voorbeeld ***(afb.40)*** is de briefkaart met drie stempels van de districtsrechtbank van Alexander. De kaart brengt kerstgroeten over en is volgens het lokaaltarief gefrankeerd met een postzegel van 1 kopeke. Mogelijk organiseerde het districtsbestuur in de kersttijd van 1911 binnen het district een tijdelijke, lokale postdienst en werd het stempel van de rechtbank voor postale redenen gebruikt. In die tijd waren er in Estland twee districten met de naam Alexandrovskoje: een in het district Revel in het gouvernement Estland en een in het district Verro in het gouvernement Lijfland. Jammer genoeg zal het onbekend blijven in welk district de kaart werd verzonden.

Opmerking van de vertaler (Ruud van Wijnen).
In de Engelstalige tekst van zijn artikel gebruikt Alexander Epstein consequent het woord
“parish” voor “district”. Hij noemt echter twee Russische woorden voor “district”: *volost* en *oejezd*. Een “oejezd” is een rang hoger dan een “volost”. In de lagere districten werden bij de besturen postagentschappen opgezet.

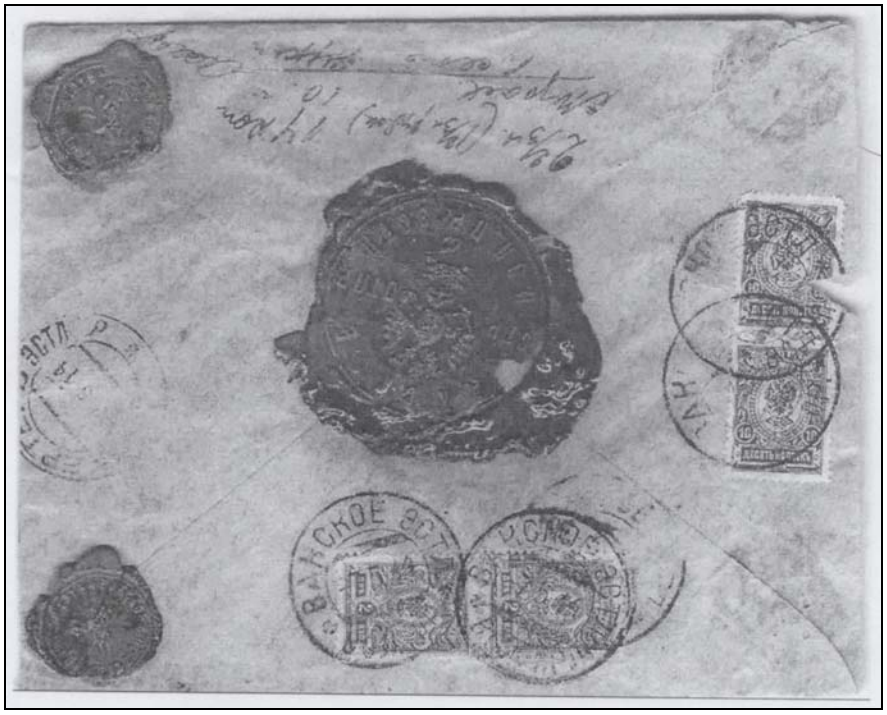

Afb. 1b *(78 %)*

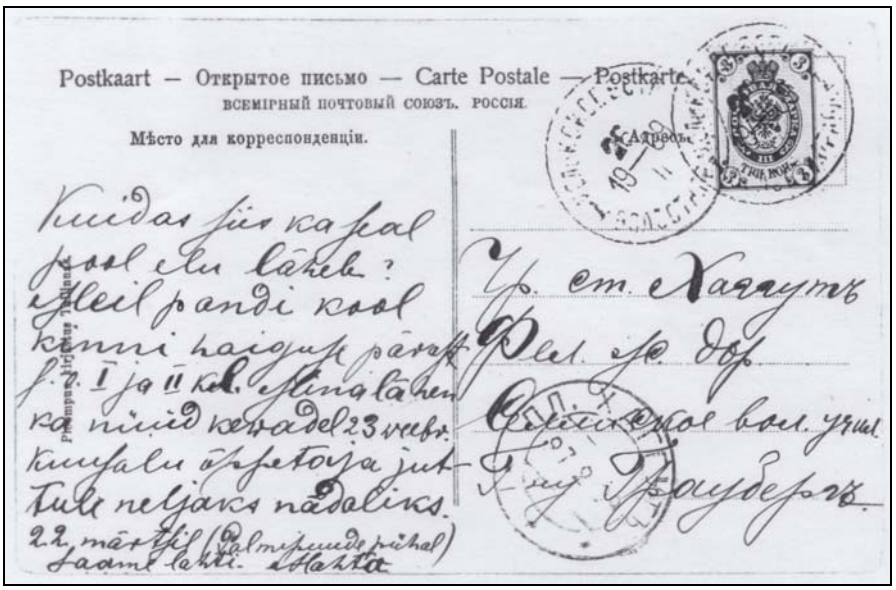

Afb. 12 bij tabel 2(82 %)

Afb. 13 bij tabel 2(85 %)

Afb. 14 bij tabel 2(83 %)

Afb. 15a bij tabel 2(85 %)

Afb. 15b bij tabel 2(200 %)

Afb. 16 bij tabel 2(83 %)

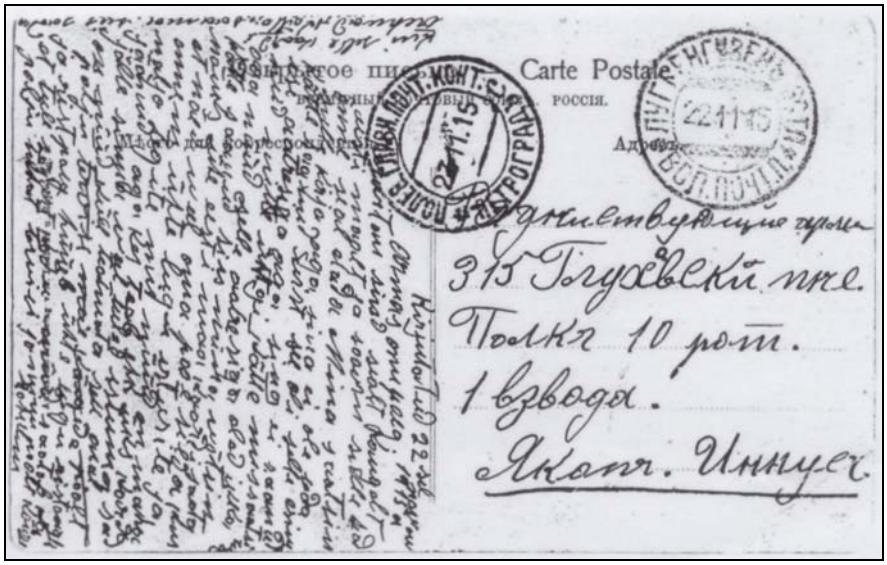

Afb. 17 bij tabel 2(82 %)

Afb. 18a bij tabel 2*(84 %)*

Afb. 18b *(150 %)*

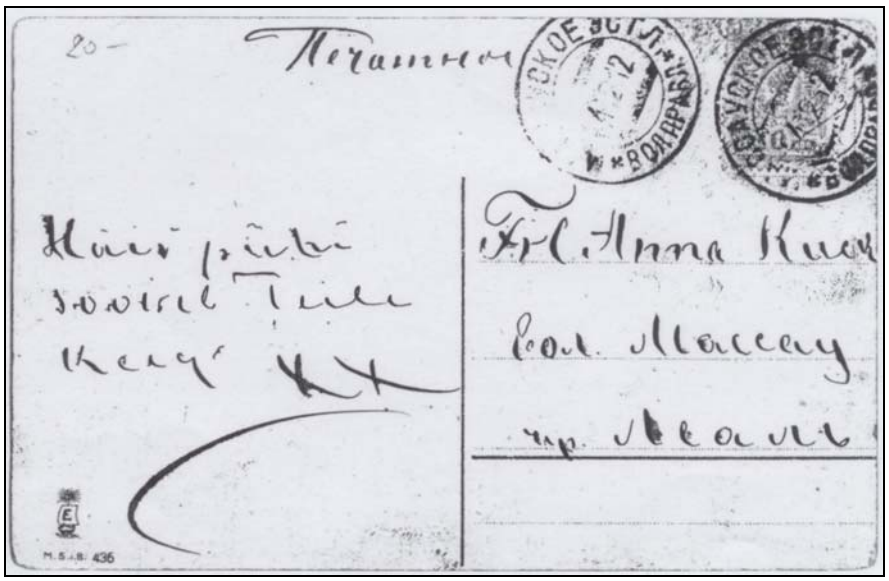

Afb. 19 bij tabel 2*(82 %)*

Afb. 20a bij tabel 2*(82 %)*

Afb. 20b *(225 %)*

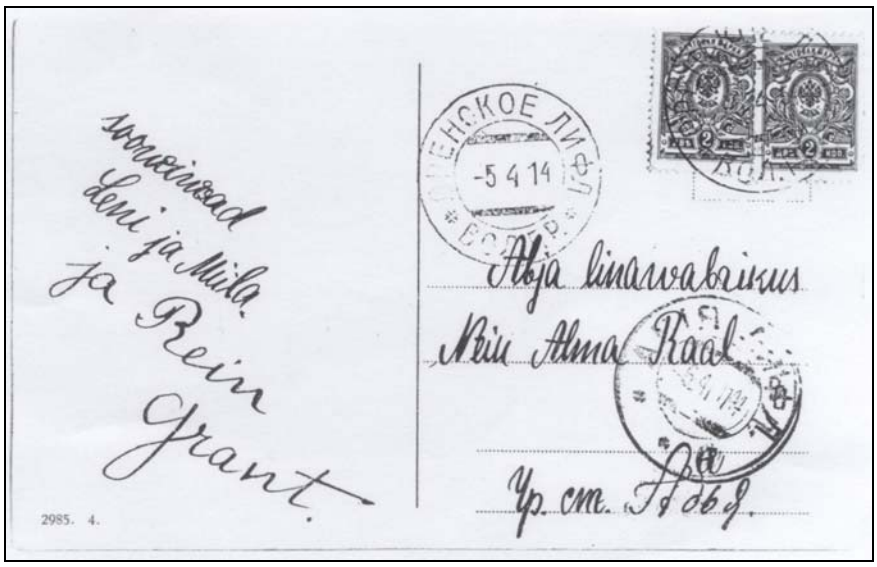

Afb. 21a bij tabel 2*(82 %)*

Afb. 21b *(100 %)*

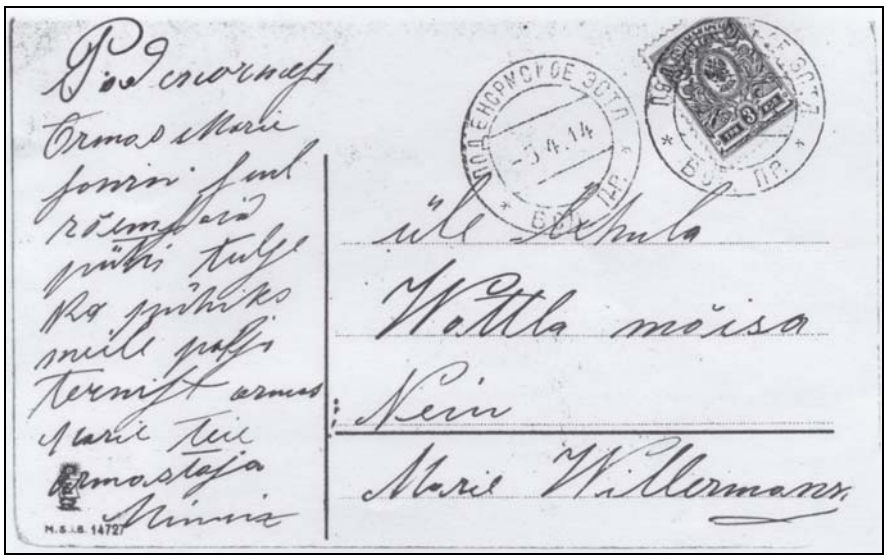

Afb. 22a bij tabel 2*(82 %)*

Afb. 22b *(160 %)*

Afb. 23a bij tabel 2*(82 %)*

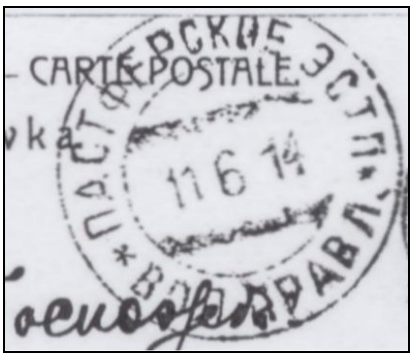

Afb. 23b *(150 %)*

Afb. 24a bij tabel 2*(81 %)*

Afb. 24b *(150 %)*

Afb. 25a bij tabel 2*(82 %)*

Afb. 25b *(150 %)*

Afb. 26 bij tabel 2*(82 %)*

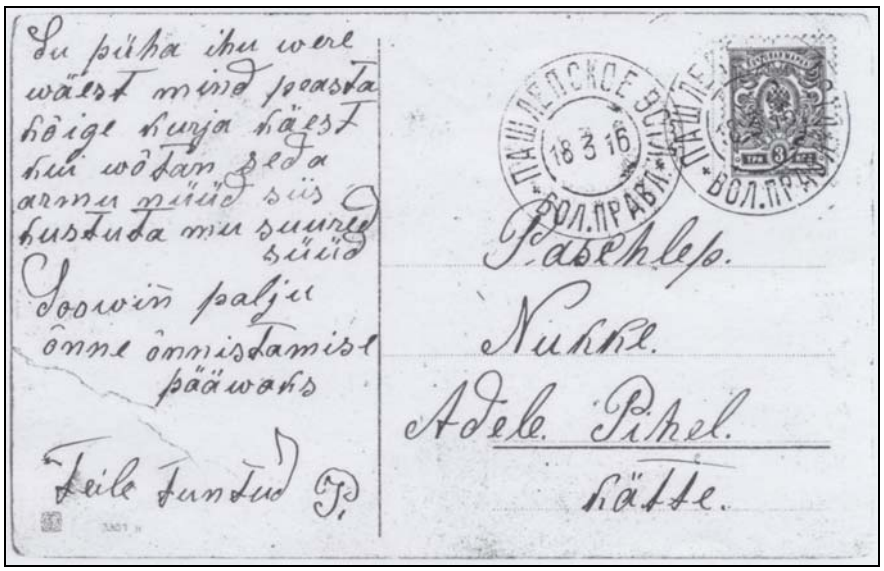

Afb. 27a bij tabel 2(84 %)

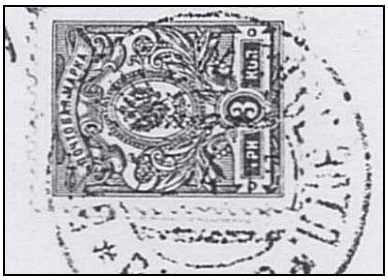

Afb. 27b (150 %)

Afb. 28 bij tabel 2(83 %)

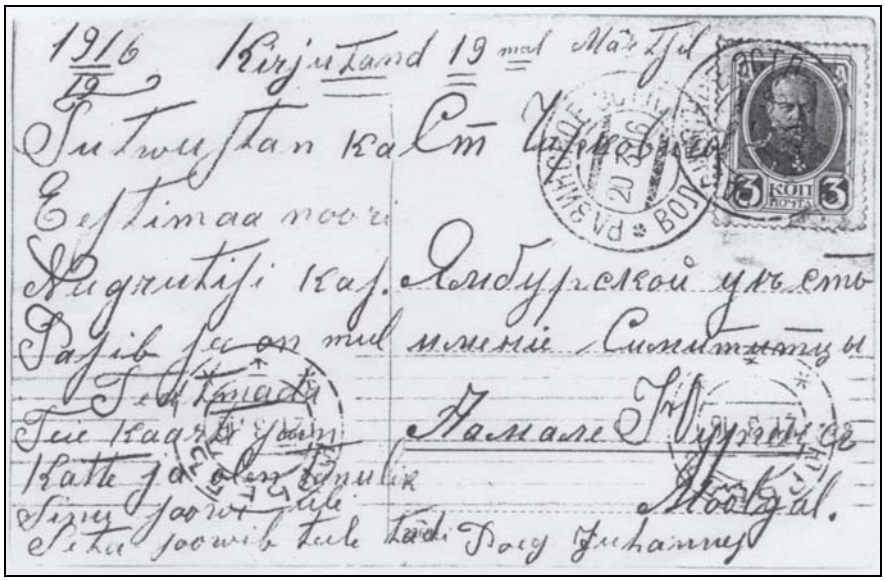

Afb. 29 bij tabel 2(85 %)

Afb. 30a bij tabel 2*(81 %)*

Afb. 30b *(150 %)*

Afb. 31a bij tabel 2*(84 %)*

Afb. 31b *(150 %)*

Afb. 32 bij tabel 2*(80 %)*

Afb. 33 bij tabel 2(82 %)

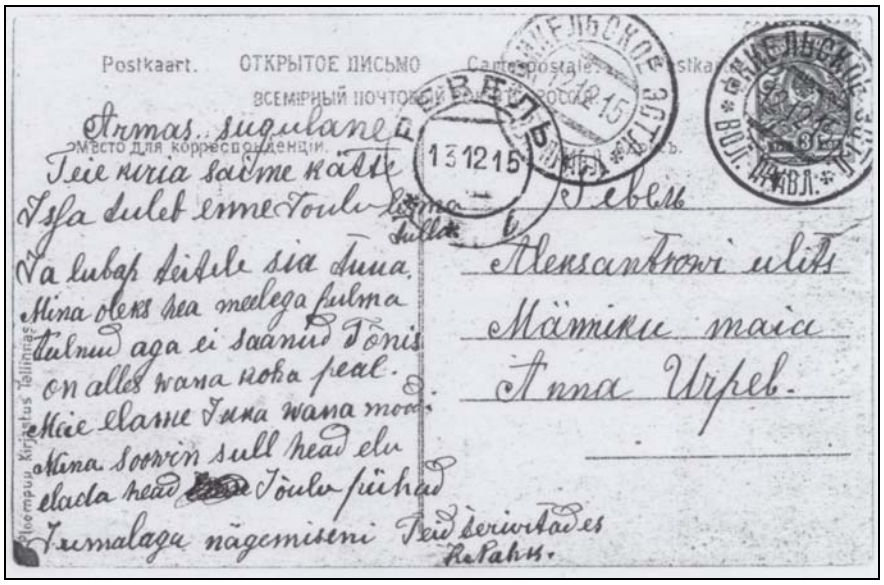

Afb. 34a bij tabel 2(83 %)

Afb. 34b (150 %)

Afb. 35 bij tabel 2(81 %)

Afb. 36 bij tabel 2(83 %)

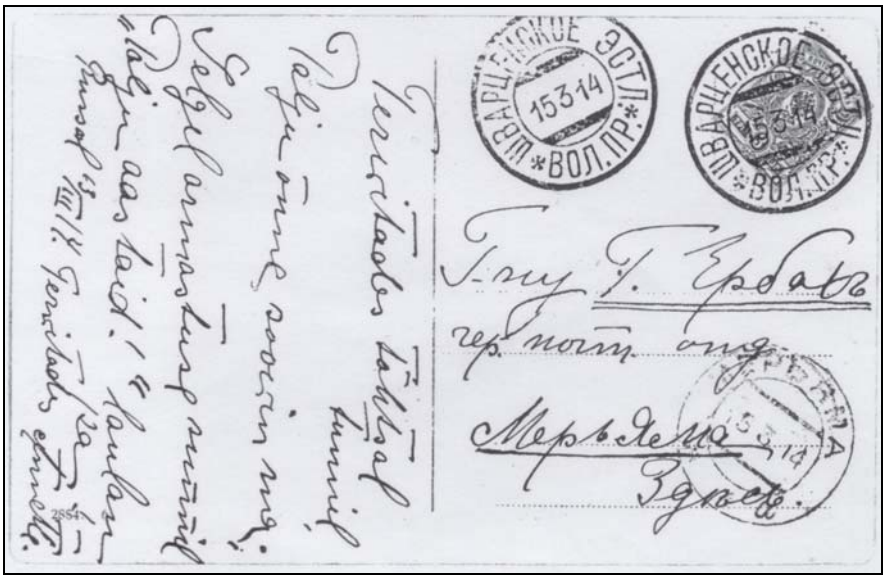

Afb. 37 bij tabel 2(83 %)

Afb. 38a bij tabel 2(83 %)

Afb. 38b (100 %)

Afb. 39a bij tabel 2*(82 %)*

Afb. 39b *(100 %)*

Afb. 40a bij tabel 2*(82 %)*

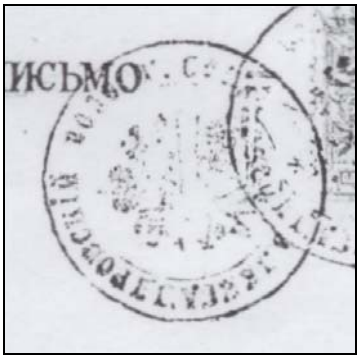

Afb. 40b *(120 %)*